

Coriolan Brediceanu – activitatea juridică

Coriolan Brediceanu – l'activité juridique
(Résumé)

L'étude présente brièvement l'activité juridique de l'homme exceptionnel de Banat, Coriolan Brediceanu, comme les gens l'ont nommé pendant sa vie (1849-1909). Personnalité remarquable, Coriolan Brediceanu, a été pendant trois décennies l'un des principaux gens de notre région qui avaient lutté pour le bonheur de son peuple. Dès 1874, alors qu'il a reçu le diplôme en droit à l'Université de Budapest, jusqu'en 1909, l'année de sa mort, il avait été l'avocat, même le plus important, que les roumains de Banat avaient eu dans cette période.

Quelques procès, les plus importants, dont Coriolan Brediceanu a été l'avocat de la défense y sont illustrés: le procès du Memorandum, le procès du „Cartea de Aur”(Livre d'Or) appartenant à T.V.Păcățianu, les procès de presse contre Valeriu Branișce, etc.

L'exposé de ces procès se fait d'une manière abrégée, mais il est accompagné des plédoiries soutenues par Coriolan Brediceanu.

De l'autre côté, l'article présente des cas qui n'ont pas eu le même impact sur les autres avocats, mais qui ont beaucoup préoccupé C.Brediceanu, des procès qu'il a plaidé avec passion et enthousiasme.

Coriolan Brediceanu a été un grand avocat. Il accordait de l'assistance juridique aux pauvres sans être intéressé du côté matériel.

Ainsi Coriolan Brediceanu restera pour toujours dans la mémoire des roumains, comme étant un des plus importants avocats des gens simples.

Coriolan Brediceanu s-a numărat timp de trei decenii între fruntașii români bănățeni care au luptat pentru binele neamului din care făceau parte. Din anul 1874 când a luat diploma de avocat la Universitatea din Budapesta și până în anul 1909 când a încetat din viață a fost unul dacă nu chiar cel mai important avocat, pe care l-au avut românii bănățeni pentru acea perioadă.

După obținerea diplomei de avocat, Coriolan Brediceanu s-a stabilit definitiv în Lugoj. Cancelaria lui avocațială - scrie cărturarul Valeriu Branișce *”a fost adevăratul birou al poporului. Toate afacerile noastre de natură publică, politică și administrativă, ca și bisericească și școlară au trecut prin această cancelarie”*¹.

Pe Coriolan Brediceanu l-au pasionat și interesat, foarte de aproape, toate problemele mari ale românilor de pretutindeni. Adânc pătruns de imperativele naționale, sufletul său mai vibra pentru tot ceea ce privea propășirea neamului său iubit². Același suflet de mare și generos român vibra în splendidele sale pledoarii, în toate articolele sale din ziare și scrierile sale literare, în societățile corale, teatrale,

¹ „Drapelul”, Lugoj, IX, 1900, nr. 11 din 27 ianuarie, p. 1.

² Aurel E. Peteanu, *Din galeria marilor dispăruți ai Banatului*, II, Lugoj, 1935, p. 56.

culturale, sociale, întemeiate și conduse de dânsul precum și în discursurile și cuvântările de profundă credință creștinească pe care le-a rostit, cu cunoscuta sa vervă oratorică, în consiliile eparhiale³.

Unde apărea Coriolan Brediceanu era viață, mișcare, nădejde, curaj și biruință.

Ca și criminalist i s-a dat porecla „tata lotrilor”⁴. A nu-i plăti onorariul era considerat un păcat ce Dumnezeu pedepsește, nu lua onorar de la săraci, zicea de altcum, că bogații trebuie să plătească pentru cei săraci⁵.

Coriolan Brediceanu a fost îndrumător nu numai al orășenilor, ci și un adevărat părinte al țărănimii năpăstuite cu neșfârșite procese. Avocatul C. Brediceanu temut de stăpânirea maghiară, îndeosebi atunci când se prezenta la bară ca apărător în procesele politice ale românilor, acel C. Brediceanu ce prin verva sa, prin puterea de convingere și curajul părerii sale era menit să susțină cauza românească în fața unui areopag internațional, ce atunci nu exista, această măreață figură de tribun nu refuza niciodată nici cel mai neînsemnat proces al celui mai umil țăran din împrejurimi⁶. Iar onorariul care-l frământa câte-o palmă crăpată de coarnele plugului, era foarte des refuzat de maestrul mulțumit că a putut să descrețească fruntea adânc brăzdată a conaționalilor săi⁷. Și recunoștința nu a întârziat. Încrederea norodului l-a trimis deputat în dieta maghiară, alegându-l în 1906 în 2 circumscripții.

Coriolan Brediceanu a apărat poporul. De astfel de apărare s-au bucurat și țăranii din Mehadia, când în anul 1896 au fost implicați într-un proces intentat de autoritățile maghiare. Apărarea acestor locuitori a fost susținută de Coriolan Brediceanu cu mult curaj, deoarece avocații din Caransebeș și Oravița nu au îndrăznit să primească a pleda într-un astfel de proces⁸. În discursul său de apărare în acest proces Brediceanu combate cu argumente bine întemeiate ilegalitățile comise de autoritățile locale din Mehadia care au convocat pe oameni la primărie pentru a-i forța să accepte dublarea unor taxe, arestând apoi mai mulți locuitori pașnici. În urma acestei nedreptăți mai mulți locuitori ai comunei s-au adunat la primărie cerând eliberarea celor arestați⁹. Asupra lor jandarmii au deschis foc fiind împușcați 37 de persoane dintre care 2 copii și 3 femei, iar 7 persoane au murit¹⁰. În pledoaria sa Coriolan Brediceanu precizează că din actul de acuzare lipsește fapta de violență, iar jandarmii și autoritățile publice trebuie să răspundă de fapta lor și nu pot fi admiși ca martori. Jandarmii au tras în locuitorii care fugeau ca dovadă este precizat faptul că aceștia au gloanțele în spate¹¹.

Replica lui Coriolan Brediceanu atinge întregul sistem de oprimare socială și națională a regimului dualist austro - ungar, punând întrebarea: *”Asta-i baza arestării și tractării ca criminali a celor 46-47 cetățeni liberi într-o țară liberă și constituțională”*¹². Iar în continuare arată că o sentință de condamnare a acestora „ar

³ Ibidem.

⁴ Traian Vuia, *Din viața românilor de altădată*, în „Luceafărul”, Timișoara, III, 1937, nr. 2 din februarie, p. 43.

⁵ Ibidem, p. 44.

⁶ I. Miloia, *In memoriam. La 25 ani de la moartea lui Coriolan Brediceanu*, în „Voința Banatului”, Timișoara, IV, 1934, nr. 6 din 11 februarie, p. 1.

⁷ Ibidem.

⁸ „Dreptatea”, Timișoara, III, 1896, nr. 137 din 20 iunie / 21 iulie, p. 3.

⁹ Elena Borugă, *Coriolan Brediceanu (1850 - 1909)*, în *SIB*, XXI - XXII, 1997 - 1998, p. 131.

¹⁰ „Dreptatea”, Timișoara, III, 1896, nr. 137 din 20 iunie / 21 iulie, p. 3.

¹¹ Coriolan Brediceanu, *Apelașiunea apărării în cauza crimei de la Mehadica*, Timișoara, 1896, p. 9.

¹² Ibidem, p. 16.

*fi finea tragediei de la Mehadica, aceasta ar fi ecoul la şuierăturile gloanțelor, răspuns la ultima suspinare a celor uciși, balsam la suferințele celor răniți, ușurare la vaitările celor rămași orfani... Trist și îngrozitoriu!*¹³.

*„Ordinea, autoritatea legii, dreptatea trebuie să steie mai presus de orice mai ales presus de eventuala transgresiune, eroare, superficialitate, capriț, neînținare sau hiperzelul oficianților. Aceasta e recerința cea dintâiu a ordinei de drept, a moralității publice în genere și în special în procesul prezent. Vă poftim a-o împlini și a achita pe acuzați!*¹⁴. Prin suprimarea adevărului tribunalul din Caransebeș a condamnat 11 țărani nevinovați la închisoare între un an și doi ani¹⁵.

Coriolan Brediceanu a pledat cu aceeași pasiune și în apărarea minerilor din Ciclova Montană, care îi aduc mulțumiri în articolul publicat în „VOTUL POPORULUI” din Timișoara.

Numele lui de eminent avocat îl întâlnim în toate marile procese politice, penale și civile ale românilor bănățeni. Frumoasa și întinsa sa cultură juridică, precum și pledoariile sale convingătoare, sobre și elegante îi stabilesc încă de la începutul carierei sale avocațiale, o faimă rară în Banat¹⁶.

Astfel se explică, faptul că toate procesele mari care priveau libertatea presei, drepturile electorale, pe „delicvenții” politici și pe toți marii noștri conducători, târâți la bara justiției de opresorii noștri de veacuri, sunt pledate cu o rară strălucire oratorică de Coriolan Brediceanu.

Din paginile ziarului „LUMINĂTORIUL” din anul 1888 aflăm că avocatul lugojan este apărătorul învățătorului Ștefan Albu din Reșița căruia i s-a intentat un proces de presă pentru 2 articole publicate în ROMĂNISCHER REVUE. Procesul s-a derulat la Arad. În pledoaria sa Coriolan Brediceanu a susținut argumentele lui Ștefan Albu care a menționat că a scris articolele pentru a arăta „rătăcita direcțiune a sistemului de guvernare dominatoare în țara noastră și prin acesta să contribuie la lămurirea opiniei publice”¹⁷ și nu a făcut agitație națiunii maghiare așa cum a fost formulată acuzarea. Coriolan Brediceanu specifica faptul că „orișicine are drept a critica faptele guvernului într-o țară constituțională”¹⁸, iar articolele publicate de Ștefan Albu evidențiază lucruri adevărate referitoare la faptul că guvernul nu le permite românilor să-și deschidă gimnaziile în limba română, deși legea din 1867 prevedea acest drept, apoi guvernul limitează numărul funcționarilor români în administrație, practică imixtiuni în biserica ortodoxă română încălcând autonomia bisericească. La atacul vehement al procurorului care enunța că „buruiene” precum Ștefan Albu, care stau în spatele revistei ROMĂNISCHER REVUE „trebuie extirpați chiar și cu puterea brutală”¹⁹, Coriolan Brediceanu răspunde calm arătând că astfel de cuvinte nu fac cinste unui tribunal și măcar din respect pentru decorul justiției să nu fie rostite. Ștefan Albu a fost condamnat la un an de închisoare și o amendă de 500 de florini²⁰. Procesul s-a rejudecat la Budapesta unde lui Ștefan Albu i s-a redus pedeapsa la trei luni de închisoare și o amendă în bani²¹.

¹³ „Dreptatea”, Timișoara, III, 1896, nr. 244 din 4 noiembrie, p. 3.

¹⁴ Coriolan Brediceanu, *op.cit.*, p. 24.

¹⁵ „Dreptatea”, Timișoara, III, 1896, nr. 243 din 2 noiembrie, p. 3.

¹⁶ Aurel E.Peteanu, *op.cit.*, p. 56.

¹⁷ „Luminătorul”, Timișoara, IX, 1888, nr. 55 din 23 august, p. 2.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Ibidem, nr. 56 din 25 august, p. 2.

²¹ Ibidem, nr. 78 din 28 octombrie, p. 1.

O importantă poziție a reprezentat-o Coriolan Brediceanu în procesul Memorandului de la Cluj desfășurat între 7 și 25 mai 1894, unde peste 30 de avocați și-au asumat sarcina de a apăra Comitetul Central al P.N.R chemat în fața instanței.

Acțiunea de masă împotriva înscenării judiciare de la Cluj din 1894 intentată conducătorilor mișcării memorandiste, își află în rândurile românilor bănățeni un trainic suport și o largă cuprindere în toate categoriile sociale²². În timp ce avocații CORIOLAN BREDICEANU, dr. GEORGE DOBRIN, dr. ȘTEFAN PETROVICI și dr. VALERIU BRANIȘCE s-au găsit printre apărătorii acuzaților, în satele și orașele acestei provincii românești sunt inițiate impresionante manifestări de solidaritate cu cei aduși pe nedrept în fața justiției maghiare²³.

În scrisoarea din 6 februarie 1894 Coriolan Brediceanu îi scrie lui Vicențiu Babeș despre ședința comună a „inculpaților” și apărătorilor memorandiști, ținută la Cluj în 3 februarie 1894, cu privire la atitudinea ce se va adopta la proces. Coriolan Brediceanu scrie că au fost neînțelegeri între comitet și apărători: *„erau două tabere una contra alta cu foarte puțină încredere și comitetul îmbuna pe apărători, ca nu cumva să le ia pita ori, să-i cunoască cum sunt în adevăr”*²⁴. Disensiunile inițiale sunt parțial înlăturate prin instituirea unui birou care să pregătească procesul. Brediceanu „*va fi la partea formală*”²⁵ a acestui birou. O asemenea scrisoare îi trimite Coriolan Brediceanu și lui Alexandru Mocioni.

La 23 februarie 1894 a avut loc o ședință în care s-au desemnat apărătorii în procesul memorandiștilor. În această ședință s-a hotărât ca Theodor Mihali să fie apărât de Coriolan Brediceanu dar la dezbaterea finală a procesului 17-25 mai 1894 nu s-a respectat decât parțial această repartizare a apărătorilor²⁶.

Dezbaterea publică a procesului a început la 7 mai 1894 în Cluj, închiriindu-se în acest scop sala mare a Redutei, unde se țineau balurile și unde s-a proclamat unirea Transilvaniei cu Ungaria. Sala de la tribunal era prea strâmtă pentru atâția acuzați și apărători. Astfel a ajuns comitetul memorandist să fie condamnat în acea sală istorică unde s-a desăvârșit cel mai mare „gravament” sub raport de drept public²⁷.

Tiron Albani, în lucrarea sa *Leul din Sisești. De ce s-a prăbușit monarhia austro - ungară*, scrie că apărătorii bănățeni: Coriolan Brediceanu, Ștefan Petrovici, G. Dobrin, V. Branișce împreună cu cei din Transilvania „*au luat pe rând cuvântul arătând absurditatea procesului și mai ales absurditatea acusei. Ei au susținut apărarea cu strălucite argumente juridice și de dreptate absolută*”²⁸.

În timpul procesului Brediceanu l-a apărât pe Ioan Duma.

La 7 mai 1894 înainte de a se începe dezbaterile, prin C. Brediceanu apărarea ridică un puternic protest împotriva prezenței jandarmilor în sala de judecată, aduși de președinte (baronul Szentkereszty) pentru siguranța publică²⁹. Apărării i se răspunde că jandarmii au fost chemați spre a preîntâmpina orice atac din partea populației române.

²² Ioan Munteanu, *Mișcarea națională din Banat 1881 - 1918*, Timișoara, 1994, p. 129.

²³ Ibidem.

²⁴ Polverejan & Cordoș, *Mișcarea memorandistă în documente (1885-1895)*, Cluj, 1973, p. 245.

²⁵ ***, *Corespondența lui Vicențiu Babeș*, Cluj, 1967, p. 54.

²⁶ Polverejan & Cordoș, *op.cit.*, p. 269.

²⁷ Valeriu Branișce, *Amintiri din închisoare*, Ed. Minerva, Buc. 1972, p. 238.

²⁸ Ioan Munteanu, Gh.Oancea, *Ecoul procesului memorandist în Banat*, în *Ziridava*, VII, 1977, p. 137.

²⁹ Vasile Netea, *Istoria memorandului*, Ed. Europa Nova, București, 1993, p. 160.

Dezbaterile oficiale ale procesului aveau să se poarte exclusiv în limba maghiară, limba inculpaților putându-se întrebuiți numai ca element informativ prin traducători³⁰.

Luând cuvântul la proces Coriolan Brediceanu a condamnat cu demnitate și îndrăzneală tribunalul maghiar care împiedica pe acuzați să folosească limba română în timpul procesului, reducând considerabil posibilitățile juriștilor de a-și apăra clienții³¹.

„Prima condiționare a apărării – sublinia Coriolan Brediceanu în ședința tribunalului din 10 mai 1894 – este ca să poată vorbi oricât crede că este lipsă. Acel cardinal drept este aici atacat”³². În continuarea discursului Coriolan Brediceanu condamnă faptul că „președintele completului de judecată nu se ține de paragraful procedurii prescise, iar apărătorii sunt împiedicați în exercitarea dreptului de apărare. Legea naționalităților nu e recunoscută aici, pentru că orice provocare la ea e desconsiderată”³³.

Întrucât jurații nu cunoșteau limba română, ei nu puteau înțelege argumentele aduse de fruntașii români decât prin interpretare. Prin urmare spunea Coriolan Brediceanu, jurații nu vor stabili o sentință legală, izvorâtă din impresiunile primite imediat, ci judecata lor se va face numai pe ceea ce a spus sau va spune procurorul.

Pe parcursul desfășurării procesului s-a observat atitudinea ostilă a instanței prin dese chemări la ordine a inculpaților și apărării și neadmiterea recursurilor lor de nulitate. În a patra zi a procesului președintele acuză apărarea că târăgănează dezbaterile. Coriolan Brediceanu a protestat calificând intervenția președintelui ca *„nedreaptă și nemotivată”*. Pentru această îndrăzneală avocatul lugojan a fost amendat cu 50 florini. Coriolan Brediceanu mai primește o amendă la 26 mai 1894 de 150 florini. Cu toate acestea ilustrul avocat român în pledoariile sale a condamnat tribunalul maghiar de la Cluj care încerca să împiedice pe apărători în exercitarea dreptului de apărare³⁴.

Inculpații din procesul Memorandului au fost condamnați în data de 25 mai 1894. În anul 1895 autoritățile austro-ungare au fost nevoite să pună în libertate pe autorii Memorandului. Era un succes deosebit datorită acțiunilor de solidarizare a populației române din Banat, parte integrantă a valului protestatar din România și Europa.

Coriolan Brediceanu a pledat în fața tribunalului din Timișoara, apărând pe marele cărturar dr. Valeriu Braniște, redactorul ziarului *Dreptatea*. Procesele de presă ale lui Braniște erau urmărite cu interes nu numai de români ci și de străini. Toată opinia publică se interesa de aceste procese, iar scările și coridoarele tribunalului erau pline de curioși care voiau să intre în sala de ședință. Nu puteai străbate printre rândurile acestora și dacă chiar ai fi izbutit la ușă nu te lasă să intri jandarmul, care cerea bilete de intrare, pentru că pe timpul acela când era vorba de un proces așa de mare și de senzațional, se dădeau bilete de intrare³⁵. Dr. Valeriu Braniște care venise și el în calitate de acuzat, abia a putut să ajungă până la ușă.

³⁰ Ibidem, p. 162.

³¹ Ioan Munteanu, Gh. Oancea, *op.cit.*, p. 138.

³² Ibidem.

³³ Ibidem.

³⁴ Ibidem.

³⁵ Aurel Cosma jr., *Istoria presei române din Banat*, Ed. Unirea, Timișoara, 1932, p. 57.

Acolo însă jandarmul nu vroia să-l lase să intre. Branișce, fără să spună cine este, a mai insistat pe lângă jandarm ca să-l lase, dar era în zadar³⁶.

„Atunci Branișce îi spune:

- Dă-mi te rog în scris și declar-o în fața martorilor, că nu mă lași să intru.

Cineva care era alături de jandarm , interveni:

- Lasă-l să intre , că-i doar acuzatul!³⁷.

Natural că în timp ce lumea de pe coridor râdea de această întâmplare, toate ușile i se deschideau lui Valeriu Branișce și nimeni nu l-a mai oprit ca să-i ceară bilet de intrare.

Alte două întâmplări de la același proces de presă, ni le descrie V. Branișce în lucrarea sa *CORIOLAN BREDICEANU - DISCURS*, apărută la Lugoj în 1911:

„Și eu am avut fericirea să-l am (pe C. Brediceanu) ca apărător în procesele mele în fecundul an, când unul după altul, nu mai puțin de 74 procese de presă s-au pus în curgere contra foii ce redactam și semnam ca redactor responsabil (*Dreptatea*). Era dezbaterea a vreo 23 procese cumulate. Se pertracta încă după vechea procedură fără întrerupere. Se începuse dezbaterea proceselor dimineața la orele 8^{oo} și abia a doua zi dimineața se terminase. După miezul nopții, pe la ora 3^{oo}, în sala ticsită de lume, curgeau sodorile pe mine. Extrem de eșofat, mă plecai către dânsul (C.Brediceanu) și zic:

- Nu mai pot de căldură , cad grămadă aici.

- Las'că te-or răcori ei, răspunde Brediceanu cu cunoscuta-i bonomie, care ca prin minune îndată m-a înviorat.

Și a avut dreptate³⁸.

„Când era apoi să plec la temniță, unde mă așteptau doi ani din cea mai frumoasă vârstă a tinereților, un considerabil număr de prieteni se adunaseră, ca să ne luăm rămas bun. După masa luată împreună ne urcăm cu toții în birje, să o luăm spre gară. Coriolan Brediceanu sare sus și strigă:

- Stai! Mână în pas. Las'să vadă Timișorenii, care ne-au judecat că noi n-avem motiv a ne grăbi la temniță³⁹.

Au fost și alte întâmplări mărunte de felul acesta, care însă au fost date uitării.

La 28 decembrie 1894 s-a ținut la curtea cu jurați din Timișoara, în prezența unui public numeros românesc și maghiar, dezbaterea procesului lui V.Branișce intentat pentru cele 74 articole din *Dreptatea*, în care era atacat guvernul de la Budapesta.

În sala de judecată totul era solemn. Parcă nu veniseră oamenii la o judecată ungurească ci la o întrunire de elită, la un matineu sau o conferință⁴⁰. Apoi publicul a început să se îmbulzească reducând mereu din solemn.

„Procuror era Elek Gozsdu (a ajuns prim-procuror al Curții de Apel – tabla reg. din Timișoara) romancier maghiar de reputație și bun vorbitor. Se da rudenie a marelui filantrop Emanuil Gozsdu, din a cărui avere ar fi moștenit bucuros, dar alții spuneau că e polonez de origine ”Gozsdowsky” ciuntindu-și terminația numelui, tocmai după modelul lui Emanuil Gozsdu, care între anii 1848-1870 era un om cu nume în țară. Ca apărători aveam pe C. Brediceanu și pe cunoscutul avocat slovac din Pojon, dr. Stefanovits, cu care mă împrietenisem la Cluj, dovedind el deja acolo

³⁶ Ibidem.

³⁷ Ibidem.

³⁸ Valeriu Branișce, *Coriolan Brediceanu-discurs*, Lugoj , 1911, p. 22.

³⁹ Ibidem, p. 23.

⁴⁰ Valeriu Branișce, *Amintiri din închisoare*, Ed. Minerva, București, 1972, p. 262.

*mare simpatie pentru mine, deși era considerabilă deosebirea de etate între noi. Președinte al Tribunalului era un pretins filoromân Mály care fusese timp îndelungat judecător regesc în Brașov, apreciat de societatea românească, în al cărei cerc îi plăcea să convină*⁴¹.

Cu toate acestea, sentința a fost doi ani închisoare de stat și 1300 de florini în bani, ca pedeapsă secundară sau în caz de neplată alte 130 de zile închisoare de stat: plata cheltuielilor de judecată - 119 florini și 70 cr. Sentința să se publice în *Dreptatea* și în *Foaia de Duminică*.

Pentru a nu fi arestat pe loc, doi garanți E. Ungureanu și C. Brediceanu au depus o cauțiune de 5000 florini⁴². Valeriu Branișce își va ispăși pedeapsa în închisoarea din Vác între 18/30 martie 1895 – 7 iunie 1896⁴³.

În fața Tribunalului regesc unguresc din Cluj, Coriolan Brediceanu ține un magistral discurs, cu ocazia procesului CĂRȚII DE AUR a lui Teodor V. Păcățianu, dezbătut la 24 noiembrie 1902. Păcățianu a fost acuzat că ar fi comis 4 delictе ”1. provocare la nesupunere în contra legii; 2. ațâțarea în contra națiunii maghiare; 3. atacarea puterii obligatoare a legii și 4. revoltarea contra legăturii dintre țările care compun statul maghiar”⁴⁴. Apărarea întemeiată pe dovezi clare și argumente solide, construită cu măiestrie de Coriolan Brediceanu a dovedit netemeinicia acuzării lui T. V. Păcățianu. Pe parcursul procesului C. Brediceanu a atras atenția asupra faptului că „libertatea modernă nu e numai un concept de stat, ci e bunul comun al fiecărui om”⁴⁵. Iar lupta naționalităților nu poate fi suprimată prin interdicții. El menționează în acest sens că ”nu e posibil a rezolva cestiunea naționalităților cu întemnițări, aceasta o dovedește și experiența de până acuma, precum nu se poate opri un izvor național de munte cu înfundături și nu se poate face să dispară, ci izvorul izbucnește cu puterea sa naturală. De aceea nu vă sufocați la lucruri contra naturi, căci imposibilități întreprindeți”⁴⁶. Avocatul lugojan a accentuat mereu în pledoariile sale că jurații nu au competența de a judeca lucrările de istorie, acest lucru îl poate face numai un for științific și a atenționat tribunalul că prin persecuție nu se ajunge la nimic, autorului CĂRȚII DE AUR nu i se pot frânge argumentele științifice și convingerea că vom învinge și noi românii, precizând că „adevărul și dreptatea nu se pot suprima”⁴⁷. Procesul s-a terminat în data de 25 noiembrie 1902 și tribunalul a condamnat pe T. V. Păcățianu la 8 luni închisoare, 400 coroane amendă și 1587 coroane cheltuieli de proces și dispunea totodată distrugerea întregii ediții a volumului I a CĂRȚII DE AUR⁴⁸.

CARTEA DE AUR cuprinde întreaga istorie politică a românilor de dincoace de Carpați începând cu diploma leopoldină dar mai ales de la revoluția din 1848 și până înainte de războiul mondial precum și o serie lungă de documente, acte și discursuri care erau cele mai importante manifestări ale românilor din Transilvania și părțile ungurești.

⁴¹ Ibidem.

⁴² V. Branișce, *Corespondență 1879 - 1895*, I, Cluj, 1985, p. 246.

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ „Drapelul”, Lugoș, II, 1902, nr. 133 din 16/29 noiembrie, p. 2.

⁴⁵ Ibidem.

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ Ibidem, nr.134 din 19 noiembrie / 2 decembrie, p. 2.

⁴⁸ Ibidem, nr.132 din 14 noiembrie / 27 noiembrie, p. 1.

Cu aceeași dragoste, respect și pasiune pentru adevăr și dreptate, a pledat Coriolan Brediceanu și în procese de mai puțină importanță, cu totul gratuit pentru poporul lipsit de mijloace, chiar și pentru țigani.

Printre nesfârșitele lui glume – subliniază I. Miloia – de neuitat rămâne felul cum a știut să devină un personaj luminat de aureola superstiției în fața celor mai disprețuiți clienți ai săi, cari erau țiganii din împrejurimi. Prezentându-i o cauză unul dintre bronzații locuitori ai Măgurii, C. Brediceanu îi spune: bine te voi apăra, dar ca să reușesc, trebuie să te uiți tot timpul cât va dura dezbateră la cartea ce o voi avea subțioară și C. Brediceanu se prezintă la proces cum avea obiceiul cu câte o carte în mână, având de data aceea o colecție de poezii. Țiganul nu-și lua ochii de pe carte, iar avocatul Coriolan Brediceanu câștiga procesul. Urmă apoi droaia de procese ale țiganilor din Măguri și întotdeauna când pleacă la dezbateri, clienții din Măguri nu uitau să întrebe îngrijorați „*Domnule, nu hați uitat cartea sfântă*”⁴⁹.

Avocatul Coriolan Brediceanu a știut să se evidențieze la bara justiției ca și la tribuna parlamentului printr-o logică strânsă, prin claritatea în expunere, prin fraza vioaie, plină de spirit și ironie fină, prin abilitate, franchețe și elocință scânteietoare, egalată de puțini avocați.

Un noian de studii și însemnări a rămas după el, căci a ținut totdeauna nu numai să frapeze pe procuror și judecători, ci să se și impună cu competența și cunoștința de cauză. Multe dintre aceste discursuri sunt transpirate de adevărată poezie a frământărilor noastre politice.

A căutat să satisfacă toate trebuințele evoluției unui neam. Nici o problemă nu-i părea prea grea. O puternică credință i-a fost steaua conducătoare pe toate căile vieții, credința în dreptatea care trebuie să învingă.

⁴⁹ I. Miloia, *In memoriam. La 25 ani de la moartea lui C. Brediceanu*, în „Voința Banatului”, XIV, 1934, nr. 6 din 11 februarie, p. 2.